

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Методичні рекомендації
до виконання консультаційного проекту
для студентів спеціальності
242 "Туризм"
освітньої програми "Туризм"
денної форми навчання

Харків. Вид. ХНЕУ, 2019

Затверджено на засіданні кафедри туризму.
Протокол № 1 від 28.08.2019 р.

Укладачі: Сущенко О.А.
Єрмаченко В. Є.
Зима О. Г.
Дехтяр Н. А.

М54 Методичні рекомендації до виконання консультаційного проекту для студентів спеціальності 242 "Туризм" освітньої програми "Туризм" денної форми навчання / укл. О. А. Сущенко, В. Є. Єрмаченко, О. Г. Зима, Н. А. Дехтяр та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2019. – 31 с. (Укр. мов.)

Визначено загальні вимоги до написання й захисту консультаційного проекту (курсової роботи). Затверджено структуру роботи, її зміст, порядок захисту та основні правила оформлення.

Рекомендовано для студентів спеціальності 242 "Туризм" освітньої програми "Туризм" денної форми навчання.

Вступ

Виконання курсової роботи та її захист перед комісією є перевіркою засвоєнням студентом теоретичного матеріалу та здатності його використання при дослідженні практичної діяльності, його здібностей самостійно аналізувати стан проблем у певній галузі науки, розробляти необхідні пропозиції. Консультаційний проект є підготовчою стадією до написання дипломної роботи, тому містить подібні її змісту та оформленню вимоги, але із акцентуванням на теоретико-методичну складову досліджень.

Кваліфікаційний проект (курсова робота) є творчою, самостійною роботою, в якій на основі виконаних студентом досліджень сформульовано та обґрунтовано наукові положення, сукупність яких можна класифікувати як нову ідею або теоретичне обґрунтування проблеми. Кваліфікаційний проект повинен носити характер науково-прикладних досліджень. Студент повинен використовувати весь комплекс знань та практичних навичок, отриманих у процесі навчання.

Закон України "Про вищу освіту" визначає її сутність як обумовлену цілями та потребами суспільства систему знань, вмінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей, що має бути сформована в процесі навчання з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва.

Кваліфікаційний проект слухача освітньо-професійної програми підготовки магістра ХНЕУ ім. С. Кузнеця є підтвердженням набуття ним компетентностей, які відповідають вимогам держави до вищої освіти, а також оволодіння вміннями і навичками, необхідними у подальшій професійній діяльності. Структура та змістове наповнення проекту визначається набором характеристик освітнього ступеня, тобто тими завданнями діяльності, які повинен вміти вирішувати випускник певної програми підготовки.

Отже, під час розробки завдання кваліфікаційного проекту слід враховувати професійні вимоги, а саме ті, що в майбутньому висуватимуться роботодавцем, до освітнього ступеня, практичну придатність отримуваних результатів дослідження, актуальність розв'язання теоретичних проблем для сучасної економіки галузі.

1. Теми кваліфікаційного проекту

1. Теоретичні підходи до визначення поняття глобалізації. Вплив процесу глобалізації на формування світового ринку туристичних послуг.
2. Теоретичні підходи до визначення поняття регіоналізації. Вплив процесу регіоналізації на формування світового ринку туристичних послуг.
3. Теорії цивілізаційного розвитку. Роль галузі туризму на різних етапах у межах економічних формацій.
4. Теоретичні підходи до визначення понять регіону та регіонального розвитку. Виклики міжрегіональної диференціації.
5. Сучасний стан розвитку світового туристичного ринку у системі протиріч між процесами регіоналізації та глобалізації.
6. Туристичні регіони світу та їх основні характеристики.
7. Міжнародне співробітництво України у галузі туризму.
8. Діяльність міжнародних організацій у галузі туризму.
9. Діяльність національних організацій України у галузі туризму.
10. Галузева структура регіональної економіки. Сутність та вплив структурних диспропорцій.
11. Участь України у транскордонному співробітництві.
12. Роль туристичної галузі у функціонуванні провідних єврорегіонів.
13. Основні підходи до формування місцевих бюджетів та відповідні шляхи фінансування туристичної галузі регіону.
14. Аналіз головних макроекономічних показників туристичної галузі макрорегіону.
15. Сутність та зміст програм державного та регіонального розвитку туризму.
16. Основні підходи та принципи створення мережі туристичних маршрутів (об'єктів) у межах країни та регіону.
17. Туристична інфраструктура країни: сутність та принципи розбудови.
18. Методики оцінки туристичного потенціалу країни та регіону.
19. Проблеми управління туристичними регіонами в межах держави.
20. Конкурентоспроможність країни на світовому ринку туристичних послуг.
21. Конкурентоспроможність туристичного регіону на світовому ринку туристичних послуг.
22. Особливості функціонування кластерів у туристичній галузі.
23. Економічна безпека держави як один з критеріїв ефективності впровадження програм розвитку туристичної інфраструктури.

24. Методи оцінки туристичного потенціалу території.
25. Геоінформаційні системи підтримки регіонального розвитку.
26. Методи дослідження регіональної економіки. Система міжрегіональних та міжгалузевих балансів.
27. Теоретичні підходи до визначення поняття локального розвитку.
28. Перспективи створення інвестиційної карти туристичного регіону.
29. Досвід провідних країн світу в управлінні локальними туристичними об'єктами.
30. Завдання та особливості роботи інформаційних туристичних центрів.
31. Профіль сектору міжнародного туризму в Україні.
32. Діяльність ТНК та МНК у галузі туризму.
33. Монополізація туристичного ринку: позитивний та негативний вплив.
34. Особливості роботи міжнародних ресурсів із бронювання туристичних послуг.
35. Створення інформаційної мережі галузі туризму у межах країни.

Студент може запропонувати власну тему проекту, яка повинна бути схвалена науковим керівником.

2. Вимоги до структури і змісту кваліфікаційного проекту

Кваліфікаційний проект є закінченим науково-практичним дослідженням та припускає наявність таких елементів наукового дослідження: практичної значущості; комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження; використання наукових методів пізнання, наявності елементів творчості.

Практична значимість проекту полягає у виконанні його відповідно до наявних проблем предметної області дослідження, на основі реальних макроекономічних даних за ряд років, і результати якого після захисту цілком чи частково можуть бути використані при дослідженні аналогічних об'єктів.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає у тому, що предмет дослідження розглядається під різними кутами зору – з позицій теоретичної бази і практичних напрацювань рішення проблеми, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення, вивчення ступеня ефективності, у тісному взаємозв'язку методів дослідження та єдиної логіки викладу.

Застосування сучасної методології полягає у тому, що при здійсненні огляду теоретичних джерел, аналізу туристичної діяльності й обґрунтуванні шляхів удосконалення окремих аспектів предмета досліджень студент повинен бути ознайомлений із сучасними концепціями світової економічної думки, володіти методами наукового пізнання і методикою проведення наукових досліджень.

У процесі виконання роботи поряд з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здатності до науково-дослідницької роботи й уміння творчо мислити, навчитися вирішувати науково-прикладні актуальні завдання. Кваліфікаційний проект повинен містити, як правило, результати попередніх досліджень студента, що здійснені в ході виконання інших науково-дослідних робіт. Оригінальність постановки і вирішення завдань дослідження – один із основних критеріїв оцінки якості робіт.

Наукове дослідження здійснюється за такою логічною схемою: обґрунтування актуальності обраної теми, визначення мети і конкретних завдань, вибір об'єкта і предмета дослідження, виділення основних методик і методів проведення дослідження, обговорення попередніх

результатів дослідження, формулювання висновків та оцінка отриманих результатів.

Робота включає такі структурні елементи (у порядку їх розташування у роботі):

титульний аркуш;

зміст;

вступ;

основну частину (складається із трьох розділів);

висновки;

список використаної літератури;

додатки;

Зазначені структурні елементи є обов'язковими. До захисту допускають лише роботи, завірені підписом завідувача кафедри.

Титульний аркуш містить інформацію про найменування теми, дані про виконавця і керівника (додаток А).

Зміст оформляється на одній чи декількох сторінках.

Зміст включає такі елементи (у порядку згадування): вступ; послідовно перераховані найменування всіх розділів і підрозділів; висновок; список використаної літератури; додатки і номери відповідних сторінок.

Титульний аркуш, завдання і зміст не нумерують, але враховують у загальній нумерації.

Вступ призначений для обґрунтування актуальності теми проекту, формулювання мети та завдань дослідження. Обсяг вступу, що рекомендовано, – 1 сторінка машинописного тексту.

Вступ повинен містити таку інформацію:

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими рішеннями наукового завдання обґрунтовують актуальність та доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва. Висвітлення актуальності повинно якомога точніше показувати сутність наукового завдання:

... Високий ступінь впливу процесів глобалізації на рівень сучасних світогосподарських відносин зумовив необхідність перегляду напрямів досліджень у галузі державного регулювання. Наявність структурних диспропорцій національної економіки є однією із найголовніших проблем, які потребують негайного вирішення. Отже, тема роботи є актуальною...

Внесок провідних вчених у дослідження предметної області. Слід навести короткий перелік науковців (із посиланнями на їх роботи –

позиції списку використаної літератури в основному тексті), які займалися визначеною тематикою:

...Питаннями розробки та впровадження програм державної підтримки розвитку окремих регіонів та галузей займалися такі вчені, як: В. Геєць, В. Горбатов, М. Долішній, Я. Жаліло, М. Кизим, Т. Клебанова, О. Раєвнева, О. Тищенко, М. Чумаченко...

Мета та завдання дослідження. Мета визначає наскрізну ідею проекту, до якої так чи інакше повертається автор у процесі виконання дослідження. Завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети, обумовлюють етапи дослідження. Для кожного розділу варто сформулювати по 2 – 3 завдання, які визначатимуть основний зміст підрозділів.

...Метою кваліфікаційного проекту є аналіз міжнародного співробітництва України в галузі туризму.

Для досягнення мети потрібно вирішити такі завдання:

визначити особливості державного регулювання національної туристичної галузі в Україні та за кордоном як головного чинника міжнародного співробітництва;

ознайомитись з аспектами міжнародного співробітництва в галузі туризму та з діяльністю основних міжнародних туристичних організацій;

здійснити оцінку державного фінансування зовнішньоекономічної діяльності та міжнародного співробітництва у галузі туризму;

розглянути особливості сільського зеленого туризму в Україні та Харківській області як однієї із можливих сфер залучення іноземних інвестицій;

розробити концепцію розвитку сільського та зеленого туризму в Харківській області...

Об'єкт дослідження – це процес або явище, які породжують проблемну ситуацію й обрані для вивчення.

Предмет дослідження – деталізація функцій управління процесом або явищем, що міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження, саме на нього спрямована увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему кваліфікаційного проекту.

...Об'єктом дослідження є процес державної підтримки туристичної галузі України з урахуванням інтересів та особливостей функціонування міжнародного ринку туристичних послуг.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти забезпечення реалізації державної політики розвитку туризму в Україні.

Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно, визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом, наприклад:

...Теоретичною і методологічною основою досліджень виступають положення сучасної теорії державного регулювання, наукові роботи вітчизняних і зарубіжних вчених з питань державної політики та регулювання туристичної галузі, матеріали наукових конференцій, законодавчі та нормативні документи.

У процесі дослідження використано такі загальнонаукові та спеціальні методи: структурно-порівняльний аналіз – з метою уточнення категорійного апарату; історико-логічний аналіз – для виявлення основних суперечностей становлення сучасної моделі світогосподарських відносин під впливом процесів глобалізації та регіоналізації; монографічний аналіз – для удосконалення періодизації розвитку світової туристичної галузі; метод статистичного аналізу – для дослідження стану туристичної галузі світу, України, окремих регіонів; графічний метод – для представлення структурних диспропорцій розвитку міжнародного туризму в Україні і світі, розробки організаційної структури аналітичного інформаційно-туристичного центру; метод експертного оцінювання – для виявлення ключових чинників успіху та головних перешкод розбудови туристичної інфраструктури; кластерний аналіз – у процедурі оцінки соціально-економічного впливу діяльності туристичної галузі на регіони світу та України; аналіз та синтез – з метою визначення потоків даних у структурі інвестиційної карти Харківської області.

Інформаційна база дослідження. Наводиться короткий опис джерел, до яких звертався автор у процесі написання кваліфікаційного проекту.

...Під час написання проекту використовувалися монографії, навчальні посібники, статті у наукових періодичних виданнях, нормативно-правові документи, матеріали конференцій, звіти міжнародних організацій, дані мережі Інтернет. Інформаційною базою дослідження є статис-

тична інформація світової туристичної організації, Світової ради з подорожей та туризму, Державної служби статистики України та Головного управління статистики в Харківській області.

Наукова новизна одержаних результатів. Подають коротку анотацію нових наукових положень (рішень), запропонованих особисто студентом. Необхідно показати відмінність одержаних результатів від відомих раніше.

...Наукова новизна полягає у розширенні функцій історико-культурного туризму у відродженні історико-культурної спадщини та вдосконаленні їх класифікації...

Практичне значення одержаних результатів. Наводять відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації щодо їх використання. Коротко характеризують основні теоретичні чи прикладні результати проекту (методичні рекомендації з окремих напрямів діяльності суб'єкта дослідження або аспекту предмета дослідження, моделі, доповнення до чинного законодавства та інше), визначають можливу галузь їх упровадження та їх вплив на проблему, яку при цьому вирішують.

...Запропонована автором Державна програма розвитку сільського зеленого туризму в Харківській області може бути використана державними органами влади та органами місцевого самоврядування для розширення та удосконалення міжнародного співробітництва в галузі туризму...

Апробація результатів проекту і публікації. При наявності оприлюднення результатів попередніх наукових досліджень, що склали основу кваліфікаційного проекту, наводять інформацію про наукові та науково-практичні конференції, семінари, наради, у яких брав участь автор, а також вказують наявність публікацій у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій, семінарів та ін.

...За темою дослідження автором опубліковано три наукові статті, основними здобутками є: проведення сегментація країн світу згідно з показниками основних рейтингових систем [15 за списком використаної літератури]; визначення напрямів співробітництва України в області охорони і використання світової спадщини [23]; проведення аналізу основних показників розвитку східних регіонів України, розроблення етапів планування розвитку туризму в регіоні [37].

3. Вимоги до змісту розділів кваліфікаційного проекту

Теоретичний розділ кваліфікаційного проекту повинен складатися з 3 – 4-х підрозділів і включати такі логічні частини:

аналіз та узагальнення теоретичних засад відповідно до предмета та об'єкта дослідження, виділення окремих аспектів, які, з точки зору автора, потребують подальших розробок та удосконалення;

огляд нормативно-правових документів, які регулюють відносини між суб'єктами визначеної сфери діяльності, обов'язковим є посилання на національні та міжнародні джерела права;

історичні передумови розвитку досліджуваного явища, процесу, типу діяльності, їх вплив на теперішній стан об'єкта;

світовий досвід управління туристичною галуззю на прикладі декількох іноземних країн, переваги та недоліки обраних моделей, можливість їх застосування в Україні;

характеристика національного ринку туристичних послуг у контексті теми дослідження, переваги та недоліки системи відносин, яка на сьогодні склалася між споживачами та виробниками туристичного продукту, органами державної та місцевої влади, представниками підприємницьких кіл та громадськими організаціями, структура каналів розподілу.

Наведена послідовність є рекомендованою; студент може довільно змінювати порядок логічних частин та їх поєднання у підрозділи, якщо це вимагає специфіка області дослідження.

Отже, у першому розділі кваліфікаційного проекту обґрунтовують теоретичну базу обраної задачі (проблеми) та виконують її макроекономічний аналіз, наводять огляд літератури, нових розробок, іншої інформації, пов'язаної з темою.

В огляді літератури студент окреслює основні етапи розвитку наукової та практичної думки згідно зі своєю задачею (проблемою). Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, автор повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити свій внесок у розв'язанні проблеми.

Теоретичний розділ розробляється на засадах вивчення спеціальної літератури, нормативно-законодавчої документації та офіційної статистичної інформації.

Огляд повинен повно і систематизовано відбивати стан предмета дослідження. Відомості, що містяться у ньому, повинні дозволяти об'єктивно оцінювати науково-прикладну значущість досліджуваної проблеми, правильно вибрати засоби досягнення мети, поставленої в проекті

У теоретичному розділі розглядають такі аспекти проблеми: категорії, характеристики, законодавчі акти, які відображають тему; показники, фактори, алгоритми, формули розрахунків і моделі; стратегічні та тактичні аспекти, пов'язані з проблемою; ступінь її вивченості. Слід проаналізувати також місце проблеми, що вивчається, в системі світової економіки.

Результатом теоретичного розділу повинна бути повна теоретико-методологічна концепція предмета дослідження, модель пошуку механізмів розв'язання проблеми, поставленої у кваліфікаційному проекті. Ця модель повинна мати наскрізний характер, тобто щоб її алгоритм можна було використовувати для аналізу відповідної інформації в аналітичному розділі та обґрунтуванні рекомендацій, пропозицій і висновків у проектному розділі.

Аналітичний розділ кваліфікаційного проекту повинен складатися з 2 – 3-х основних підрозділів і включати аналіз статистичних даних, які відображають головні тенденції функціонування суб'єктів туристичної діяльності у рамках предметної області дослідження на рівні світового ринку, національної та регіональних економік, проблеми та перспективи подальшого розвитку туристичної галузі, виокремлення чинників, які здатні формувати зовнішнє середовище діяльності підприємств галузі.

Метою цього розділу є оцінка вирішення управлінських, фінансових та організаційних питань, які складають предмет дослідження, в умовах діяльності підприємств, організацій та установ, визначення при цьому позитивних моментів та недоліків, а також розробка й обґрунтування напрямів усунення виявлених недоліків в управлінні галуззю.

Проектний розділ кваліфікаційного проекту повинен складатися з 2-х основних підрозділів і включати такі логічні частини:

рекомендації з упровадження інноваційних, у тому числі інформаційних, технологій у діяльність суб'єктів туристичної діяльності;

рекомендації з удосконалення роботи суб'єктів туристичного ринку на прикладі окремого підприємства (підрозділу, сфери діяльності) із зазначенням результатів, які мають бути отримані через певний проміжок часу та розрахунками ефекту та ефективності впроваджуваних

заходів. Слід чітко вказати, які дії заплановано для отримання позитивного результату в короткостроковому періоді, а які призначені для покращення показників у довгостроковому періоді (тобто розмежувати заходи за рівнями оперативного, тактичного та стратегічного планування). Не слід розробляти проекти із наперед відомою низькою ефективністю та такі, які з будь-яких причин неможливо реалізувати у сучасних умовах ділового середовища.

За бажанням студент може виокремити третій підрозділ, у якому йдеться про перспективи удосконалення зовнішнього середовища діяльності підприємств галузі на рівні державного та регіонального управління, тобто рекомендації з підвищення ефективності функціонування туристичної галузі на рівні регіону чи національної економіки, які могли б бути розглянуті уповноваженими органами місцевого самоврядування або державного управління, з урахуванням мети та завдань дослідження.

У цьому розділі на базі теоретичного узагальнення й аналізу обраної проблеми обґрунтовують нові підходи до її вирішення, теоретичні, нормативні, методичні та практичні пропозиції, а також управлінські, організаційні та економічні заходи щодо усунення виявлених недоліків, удосконалення діяльності підприємств, організацій, установ туристичної галузі. Обов'язковим підрозділом проектного розділу є результати оцінки економічної та соціальної ефективності проектних пропозицій, обумовлених темою проекту.

Загальним для всіх тем є виконання таких вимог: матеріал у проектному розділі розміщують у такій послідовності:

- встановлення мети та цілей проектування з посиланням на теоретичний та аналітично-дослідницький розділи; обґрунтування проектних пропозицій, їх змісту й очікуваних результатів;

- характеристика передумов практичного впровадження проектних пропозицій; розрахунок необхідних фінансових, матеріальних та інших ресурсів і економічної ефективності для кожної пропозиції; зведений розрахунок економічної ефективності;

- зведені розрахунки економічних і фінансових результатів проекту оформлюють згідно з вимогами методичних рекомендацій і обов'язково подають в ілюстративному матеріалі;

- проектні пропозиції можуть мати вигляд моделі, методики, проекту інструктивно-методичних матеріалів; управлінських, економіко-організа-

ційних, економіко-фінансових, соціально-фінансових, інноваційних та інших заходів тощо.

У **висновках** стисло роз'яснюються найбільш важливі наукові та практичні результати, одержані у кваліфікаційному проекті, які повинні містити формування розв'язаної проблеми (задачі), її значення для науки та практики здійснення туристичної діяльності. Далі формулюють висновки та рекомендації щодо наукового та практичного використання отриманих результатів.

У висновках необхідно зробити акцент на якісних та кількісних результативних показниках, обґрунтувати їх вірогідність, виділити головні рекомендації щодо використання розроблених моделей та пропозицій.

Студент у логічній послідовності узагальнює результати дослідження, формулює висновки та пропозиції до кожного розділу (підрозділу) і кваліфікаційного проекту в цілому. За змістом і формою вони повинні бути чітко викладені, аргументовані і співвіднесені з уже відомими науково-практичними розробками.

У висновках повинна бути відображена також сукупність результатів і положень, що характеризують її автора як здобувача відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, його особистий внесок у розробку теми.

Список використаної літератури – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних літературних джерел, його розміщують після висновків.

До списку використаної літератури включаються видання (у друкованому та електронному вигляді), до яких звертався студент у процесі написання кваліфікаційного проекту та які становлять інформаційну базу дослідження. Перевагу слід надавати науковим та офіційним виданням, однак у разі необхідності можна посилатися і на публіцистичні матеріали. Основними джерелами є: монографії, підручники та навчальні посібники, наукові статті у періодичних виданнях, нормативно-правові документи, офіційні звіти та публікації міжнародних організацій, органів державної влади, в тому числі статистичних бюро, державні та галузеві стандарти. Слід розуміти, що посилання на ресурси мережі Інтернет заохочується у випадку, якщо на сайтах розміщено, передусім, матеріали, які наведені, а не сумнівні дані, які неможливо перевірити на достовірність та встановити авторство.

Рекомендоване співвідношення використаних літературних джерел, що належать до різних видів, наведено в табл. 1.

Кількість використаних літературних джерел у списку

Літературні джерела за видами	% від загальної кількості позицій у списку	Кількість позицій		
Монографії	15	8	11	14
Підручники, навчальні посібники	20	10	14	18
Періодичні видання	20	10	14	18
Нормативно-правові документи, у тому числі державні та галузеві стандарти	20	10	14	18
Офіційні звіти організацій, посилання на статистичні дані	15	8	11	14
Інші	10	4	6	8
Разом за списком	100	50	70	90

Звісно, чітко дотримуватися рекомендованої структури важко, адже це залежить від загальної теоретичної чи практичної спрямованості роботи, проте слід пам'ятати про те, що найповніше уявлення про предметну область дослідження можна отримати, лише скориставшись джерелами інформації, які є різноманітними як за формою, так і географічним поширенням. Так, посилання на іншомовні джерела здатне значно доповнити, а в окремих випадках – і спростувати інформацію, що наводиться у національних виданнях, надати додаткові можливості для висвітлення явищ та подій, що аналізуються, та розробити методики з урахуванням новітніх досягнень світової економічної думки. Таким чином, обов'язковою є вимога до наявності щонайменше 2 – 3-х позицій за кожною групою. Слід також розмежовувати поняття "електронне видання" та "ресурси мережі Інтернет". Наприклад, підручник може існувати у друкованому вигляді та водночас знаходитися в електронній бібліотеці з відкритим доступом, якщо авторські права на видання це передбачають. У такому разі його слід відносити до умовної другої групи, оскільки він залишається науковим виданням, рекомендованим до використання у навчальних закладах. Так само наукові статті, опубліковані у фаховому виданні, доцільно вважати періодичними публікаціями, навіть якщо журнал не має паперових копій – адже рукопис все одно проходить зовнішню рецензію та друкується в електронній версії лише за умови відповідності загальноприйнятим у науковому середовищі стандартам. З іншої сторони, статті у публіцистичних періодичних виданнях, інформацію, розміщену на авторських або комерційних сайтах, у путівниках, туристичних довідниках, атласах тощо, варто віднести до категорії "Інші", оскільки названі джерела офіційно не отримали статус

наукових та не є такими за своєю сутністю. Більшість провідних навчальних та наукових закладів світу, міжнародних організацій сьогодні надають можливість скористатися власними базами даних, але безумовно класифікувати їх також складно. Незважаючи на наявність електронних баз даних із національного законодавства та міжнародного права, правильним буде посилання на паперову публікацію документа, адже тільки вона має законну силу. Тому під час підбору джерел студент має звертати увагу перш за все на актуальність розміщеної інформації, її достовірність та неупередженість, відповідність предметній області дослідження.

Бібліографічний опис літературних джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи, зокрема, ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання". Правила бібліографічних записів встановлює Книжкова палата України. Оскільки новий стандарт передбачає декілька можливих варіантів бібліографічного опису певних видів літературних джерел, студенту варто орієнтуватися на ті, які були прийняті у ХНЕУ ім. С. Кузнеця та використовують при оформленні публікацій у видавництві університету.

Літературні джерела можна розміщувати у списку або в порядку появи посилань у тексті, або в алфавітному порядку за категоріями (спочатку наводяться нормативно-правові документи, потім монографії, навчальні посібники та підручники, препринти, статті у періодичних виданнях, ресурси мережі Інтернет). Літературу іноземною мовою групують окремо за тим же принципом і розміщують після україно- та російськомовних позицій.

Додатки Перелік додатків визначає автор роботи за узгодженням з науковим керівником, виходячи з теми проекту та його обсягу.

За необхідністю до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття кваліфікаційного проекту:

проміжні математичні доведення, формули і розрахунки;

таблиці допоміжних цифрових даних;

розрахунки економічного ефекту та ефективності;

інструкції та методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач, які розроблені в процесі виконання кваліфікаційного проекту;

ілюстрації допоміжного характеру;

допоміжні матеріали, що мають прикладне значення (таблиці, малюнки, форми фінансової та спеціальної звітності), затверджені програми розвитку та ін.

Матеріал, що надано в додатках, повинен відповідати обраній темі дослідження і містити джерела, що були базою для проведення наукових досліджень і практичних розробок.

Перелік використаної літератури та додатки не входять у загальний обсяг кваліфікаційного проекту.

Рекомендована структура кваліфікаційного проекту наведена в табл. 2.

Таблиця 2

Рекомендовані обсяги структурних частин

Структурна частина	Кількість сторінок	
	мінімальна	максимальна
Титульний аркуш	1	2 у разі, якщо текст проекту виконано іноземною мовою: 1-ша сторінка титулу – українською мовою, 2-га – мовою основного тексту
Вступ	1	3
Теоретичний розділ	25 % від обсягу розділів	40 % від обсягу розділів
Аналітичний розділ	25 % від обсягу розділів	40 % від обсягу розділів
Проектний розділ	20 % від обсягу розділів	40 % від обсягу розділів
Висновки	2	4
Список використаної літератури	не регламентовано	
Додатки	не регламентовано	

Наприклад, якщо загальний обсяг кваліфікаційного проекту має скласти не менше 70 сторінок без урахування списку використаної літератури і додатків, приблизний обсяг розділів такий:

70 -

- 1 (титульний аркуш);
- 1 (зміст);
- 1 (вступ);
- 2 (висновки) =

= 65 сторінок, з яких оптимальним буде такий розподіл у середньому по 20-23 сторінки на розділ, проте мінімальна кількість сторінок будь-якого розділу має бути не меншою 15.

4. Вимоги до оформлення кваліфікаційного проекту

4.1. Загальні вимоги

Кваліфікаційний проект має бути надрукований на одній стороні аркуша білого паперу форматом А4 (210 x 297 мм) у вигляді суцільного тексту, ілюстрацій і таблиць. Гарнітура шрифту типу TIMES NEW ROMAN (14 кг). Міжрядковий інтервал – множник 1,5.

Текст варто набирати, дотримуючись таких полів: верхнє – 20 мм, нижнє – 24 мм, праве – 15 мм, ліве – 25 мм. Відстані до верхнього колонтитулу – 0 мм, до нижнього – 17 мм.

Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту роботи однаковою.

Окремі слова, формули, знаки, що вписуються до тексту, повинні бути чорного кольору: щільність вписаного тексту повинна бути максимально наближеною до щільності основного тексту.

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту.

Структурні елементи "ЗМІСТ", "ВСТУП", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ", "ДОДАТКИ" не нумерують, а їхні найменування служать заголовками структурних елементів. Додатки слід позначати послідовно великими літерами українського алфавіту, за винятком літер Г, Г', Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Найменування таких структурних елементів, як розділи і підрозділи основної частини роботи, повинні мати пронумеровані заголовки.

Заголовки структурних елементів робіт і заголовки розділів слід розташовувати в центрі і писати прописними літерами (тобто великими літерами) без крапки наприкінці, не підкреслюючи.

Заголовки підрозділів роботи варто починати з абзацного відступу і писати малими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки наприкінці.

Абзацний відступ повинен бути однаковий по всьому тексту роботи і дорівнювати 1,25 см (або 5 символам).

Відстань між найменуванням першого розділу та підрозділу, між підрозділом та текстом складає 1 абзацний відступ (приблизно 15 мм).

Переноси у заголовку не допускаються. Відстань між заголовками і наступним або попереднім текстом повинна бути в межах 15 – 20 мм.

Найменування наступного підрозділу та початок його тексту розташовують на тій же самій сторінці, що й закінчення попереднього підрозділу. Відстань між текстом попереднього підрозділу та найменуванням наступного складає 1 абзацний відступ.

Допускається розміщати найменування підрозділу в нижній частині сторінки, якщо після нього розташовано два чи більше рядки тексту.

4.2. Оформлення змісту

Перед початком виконання кваліфікаційного проекту треба узгодити найменування всіх розділів та підрозділів з керівником роботи. Зміст роботи містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури та ін.

4.3. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака "№". Номер сторінки проставляють внизу сторінки з вирівнюванням по центру без крапки наприкінці.

Титульний аркуш, зміст включають у загальну нумерацію сторінок роботи. Номер на цих сторінках не проставляють.

Ілюстрації і таблиці, розташовані на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок проекту. Номер на цих сторінках проставляється.

Розділи і підрозділи нумерують арабськими цифрами. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладу основної частини роботи і позначатися арабськими цифрами з крапкою, наприклад 1., 2., 3. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. Після номера підрозділу ставлять крапку, наприклад 1.1., 1.2., 1.3. і т. д.

При необхідності матеріал кожного підрозділу може бути поданий у вигляді пунктів.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номера повинна стояти крапка, наприклад 1.3.2. (другий пункт третього підрозділу першого розділу).

4.4. Ілюстрації

Ілюстрації (рисунок, діаграма, схема, графік) розташовують безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації повинні бути посилання в роботі. Якщо ілюстрації створені не автором роботи, необхідно давати посилання на джерело, з якого запозичена ілюстрація.

Назви рисунків, графіків розташовують під ілюстрацією (по центру).

Приклад

Витрати туристів з Німеччини за 2010 – 2011 роки (квартальні дані) наведено на рис. 1.1 [16].

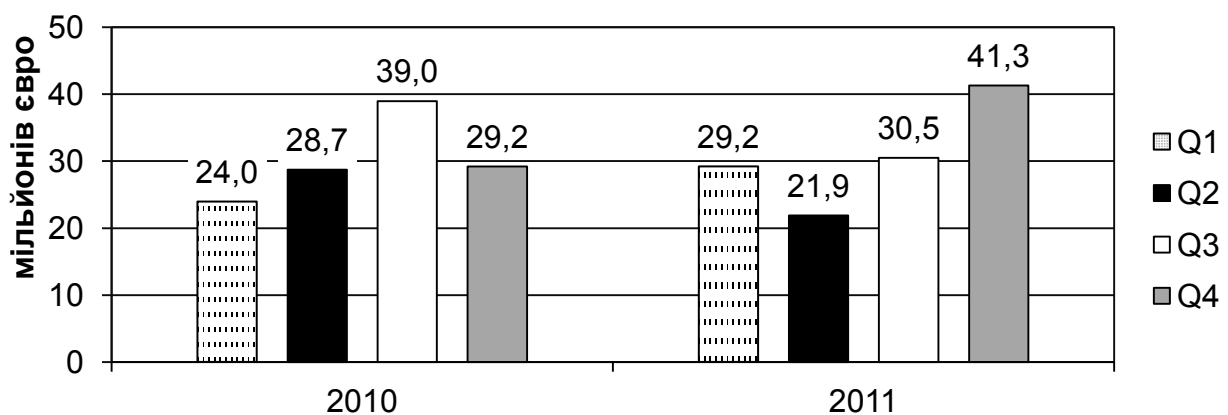

Рис. 1.1. Витрати туристів (ділові подорожі та подорожі з метою відпочинку), Німеччина

Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера

ілюстрації, між якими ставиться крапка. Назва рисунка повинна бути виділена напівжирним шрифтом.

Відстань від тексту до ілюстрації і від назви ілюстрації до тексту – один рядок (але не більше 20 мм).

4.5. Таблиці

Таблицю слід розташовувати після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці/сторінках. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті роботи. Таблиці нумерують арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, поданих у додатках. У правому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис "Таблиця" із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, розділених крапкою.

Назву таблиці пишуть малими напівжирними літерами, крім першої великої, і розташовують над таблицею. Текст таблиці має бути набраний шрифтом TIMES NEW ROMAN, 12 кг.

"Шапку" таблиці при перенесенні замінюють на відповідні номери граф таблиці. Якщо таблиця не переноситься на наступну сторінку, графи таблиці не нумерують.

Перенесення таблиці на наступну сторінку допускається при написанні не менше двох рядків після "шапки" таблиці.

Наприкінці назв таблиць крапки не ставлять. Відстані від тексту роботи до назви таблиці, після назви таблиці і після таблиці до тексту роботи повинні складати один рядок, але не більше 20 мм.

Якщо в таблиці наведені дані, які мають декілька одиниць виміру, то доцільно внести до таблиці окрему графу щодо одиниць виміру.

Приклад

Характеристику привабливості засобів переміщення з метою туризму наведено в табл. 1.1.

**Порівняльна характеристика привабливості
засобів переміщення з метою туризму**

Ранг	Кількість туристів – подорожі з метою відпочинку (4 чи більше ночівель)		Витрати туристів на пакетні послуги – подорожі з метою відпочинку (4 чи більше ночівель)	
	2	3	4	5
1	Німеччина	46 369	Німеччина	17 394 000
2	Франція	33 380	Франція	16 691 238
3	Сполучене Королівство	30 934	Сполучене Королівство	9 373 999

У випадку, коли розмір таблиці виходить за формат сторінки, таблицю поділяють на частини, які переносять на наступну сторінку/сторінки.

При перенесенні таблиці на іншу сторінку в кожній частині таблиці вказують, що це її продовження, і номер таблиці (наприклад, "Продовження табл. 1.1").

Останню частину таблиці на новій сторінці розміщують під фразою "Закінчення таблиці" (наприклад, "Закінчення табл. 1.1").

Приклад

Продовження табл. 1.1

1	2	3	4	5
4	Іспанія	14 875	Італія	4 182 406
5	Польща	10 766	Нідерланди	3 842 000

4.6. Перерахування

Перерахування можуть бути наведені всередині розділів. Перед перерахуванням можна використовувати арабські цифри з дужкою, малі літери з дужкою або взагалі не нумерувати – з абзацного відступу.

Наприкінці ставлять крапку з комою або двокрапку, якщо є подальша деталізація. Після останнього пункту перерахування ставлять крапку.

Приклад

ІКПТ заснований на використанні трьох широких груп чинників, які визначають конкурентоспроможність галузі. Ці групи складають три субіндекси ІКПТ:

1) система управління – чинники і заходи, що залежать від політики влади та зазвичай знаходяться у компетенції уряду;

2) ділове середовище й інфраструктура – складають основу економіки країни;

3) людські, природні та культурні ресурси – історично-культурне надбання країни.

4.7. Примітки

При необхідності пояснення змісту тексту, таблиці або ілюстрації у кваліфікаційному проекті можуть бути подані примітки. Примітки розташовують після тексту, таблиці або ілюстрації, до яких вони відносяться. Якщо примітка одна, її не нумерують.

Слово "Примітка" пишуть із великої літери з абзацного відступу, не підкреслюючи. Після слова "Примітка" ставлять крапку і з великої літери в тому ж рядку наводять текст примітки. Рекомендований розмір шрифту – 12.

Приклад

Таблиця 1.5

Основні показники діяльності туристичних підприємств

№	Показники	Наростаючим підсумком з початку звітнього року
1	Середньооблікова чисельність працюючих (осіб)	112
2	Виручка від реалізації туристичних послуг * (тис. грн)	21 357

*Примітка. Виручкою від реалізації туристичних послуг вважають суму, фактично отриману суб'єктом підприємницької діяльності на розрахунковий рахунок або (та) в касу за здійснення операцій з продажу продукції (товарів, робіт, послуг).

Якщо приміток на одному аркуші декілька, то їх нумерують послідовно арабськими цифрами з крапкою. Після слова "Примітки"

ставлять двокрапку, і з нового рядка, з абзацу, після номера примітки з великої літери наводять текст примітки.

4.8. Формули і рівняння

Формули і рівняння в роботі розташовують у центрі рядка після тексту, в якому вони згадуються.

Формули в роботі виконуються за допомогою стандартних математичних редакторів Microsoft Office.

Формули і рівняння в роботах (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) нумерують у межах розділу. Номер формули або рівняння складається з номера розділу і порядкового номера формули або рівняння, між якими ставлять крапку.

Номер формули або рівняння вказують на рівні формули або рівняння в круглих дужках у крайньому правому положенні на рядку. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входить у формулу або рівняння, наводять під формулою в тій послідовності, у якій вони подані у формулі або рівнянні. Перший рядок пояснення починають з нового рядка без абзацного відступу зі слова "де" без двокрапки. Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта варто подавати з нового рядка, пояснювальні символи повинні бути написані на однаковій відстані від лівого поля аркушу.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації. Відстань від тексту до формули і від формули або/і розшифровки формули до тексту – один рядок (але не більше 20 мм).

Приклад

Нетто – інтенсивність розвитку туризму розраховується за формулою [6, с. 42]:

$$K_{н-ін} = \frac{Ч_{тур}}{Ч_{нас}} \times 100, \quad (1.2)$$

де $K_{н-ін}$ – коефіцієнт нетто-інтенсивності туристичних потоків, %;

$Ч_{\text{тур}}$ – чисельність того населення країни (регіону), яке здійснило хоча б одну туристичну подорож за рік або за інший період часу, тобто кількість туристів;

$Ч_{\text{нас}}$ – загальна чисельність населення країни (регіону) за той самий період.

4.9. Посилання

У тексті роботи необхідно давати посилання на всі джерела, включені до переліку використаної літератури. Посилання на літературні джерела вказують у квадратних дужках із зазначенням порядкового номера джерела в переліку використаної літератури та номера сторінки, звідки наведені дані. Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке подане посилання в роботі.

Порядок оформлення посилань на літературні джерела в тексті:

якщо посилаються на всю роботу, то в квадратних дужках пишуть порядковий номер джерела в списку літератури. Наприклад: "окремі автори [27; 40; 64] не розділяють подібної точки зору";

якщо в тексті вживають цитату чи викладають твердження, положення, висновки тощо, автором яких не є студент, то в квадратних дужках вказують номер джерела за списком, що цитується чи згадується. Наприклад: [14, с. 5].

Приклад

Сумарно туристичний оборот виражається обсягом виручки від реалізації всієї сукупності туристичних послуг і називається доходом від реалізації туристичного продукту [10, с. 58].

Якщо наводять посилання на фрагмент тексту роботи або ілюстрації, слід писати:

"...у розділі 2...";

"...(підрозділ 2.5)...";

"...відповідно до підрозділу 1.2...";

"...на рис. 1.7...";

"...у табл. 2.4...".

4.10. Оформлення списку використаної літератури

Під час написання основної частини роботи список літератури повинен бути наведений після висновку з нової сторінки. При групуванні літературних джерел за видами список нормативно-правових документів розташовують у такій послідовності:

закони України;

укази Президента України;

постанови Верховної Ради України;

постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України;

інша література подається за абеткою (положення міністерств і відомств, інструкції міністерств та відомств).

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують із каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Із офіційними вимогами можна ознайомитися на сайті Книжкової палати України [<http://www.ukrbook.net/vidavc.html>].

Приклад бібліографічного опису літературних джерел наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Приклад бібліографічного опису літературних джерел

Вид джерела	Приклад оформлення
1	2
Законодавчі та нормативні документи	1. Про туризм : Закон України від 15.09.95 р. № 325/95 // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 31. – С. 241. 2. Про стандартизацію та сертифікацію : Декрет Кабінету Міністрів України від 10.05.1993 р. № 46-93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 27. – С. 289
Стандарти	1. Система управління якістю. Вимоги. (ISO 9001–2000, IDT) – на заміну ДСТУ ISO 9001–95, ДСТУ ISO 9002–95, ДСТУ ISO 9003–95: Чинний від 01.10. 2001. – К., 2001. – 44 с.

1	2
Книги: Один автор	2. Агафонова Л. Г. Підготовка бізнес-плану. Практикум / Л. Г. Агафонова. – К. : Знання, 2001. – 52 с. 3. Любіцева О. О. Методика розробки турів : навч. посібн. / О. О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2003. – 104 с. 4. Уніфіковані технології готельних послуг : навч. посібн. / за ред. В. К. Федорченка. – К. : Вища школа, 2001. – 237 с.
Два (три) автори	1. Яновська Н. Туризм : організація і облік / Н. Яновська, С. Філатов. – Х. : Фактор, 2002. – 220 с. 2. Бабарицька В. К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг : навч. посібн. / В. К. Бабарицька, О. Ю. Малиновська. – К. : Альтерпрес, 2004. – 288 с.
Чотири і більше авторів	1. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посібн. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. – К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. – 115 с. – (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн. 13)
Без автора	1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. – К. : Грані-Т, 2007. – 119 с. – (Грані світу)
Багатотомний документ	1. Межгосударственные стандарты : каталог : в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Рубцова Е. Ю. ; ред. Иванов В. Л.]. – Львов : НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005. – (Серія "Нормативная база предприятия"). – Т. 1. – 2005. – 277 с.
Матеріали конференцій, з'їздів	1. Dekhtyar N. The impact of creative economy on the prospects of tourism development in Ukraine / N. Dekhtyar // Проблеми управління соціально-економічним розвитком України : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та студентів (27 квітня 2012 р., м. Харків). – Х. : ВБ "Фактор", 2012. – С. 728–733
Препринти	1. Зима А. Г. Значение ЮНЕСКО как межправительственной специализированной организации ООН. Препринт / А. Г. Зима. – Х. : Изд. ХНЭУ, 2008. – 48 с.
Словники	1. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. – Х. : Халімон, 2006. – 175, [1] с. 2. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. – 2-ге вид., оновл. – К. : К.І.С., 2006. – 138 с.
Атласи	1. Україна : екол.-геогр. атлас : присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол. : С. С. Куруленко та ін.] ; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України [та ін.]. – К. : Варта, 2006. – 217, [1] с.

1	2
Каталоги	<p>1. Межгосударственные стандарты : каталог : в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Павлюкова В. А. ; ред. Иванов В. Л.]. – Львов : НТЦ "Леонорм-стандарт, 2006. – (Серия "Нормативная база предприятия"). – Т. 5. – 2007. – 264 с. ; Т. 6. – 2007. – 277 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.]. – Львів : Новий час, 2003. – 160 с.</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Петриченко П. А. Формування маркетингової інформаційної системи підприємств санаторно-курортного комплексу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 "Економіка і управління підприємствами (підприємства туристично-рекреаційного комплексу) / П. А. Петриченко. – Сімферополь, 2008. – 20 с.</p>
Періодичні видання	<p>1. Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Чепелевська, Р. О. Моїсеєнко, Г. І. Баторшина [та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2007. – № 1. – С. 25–29</p>
Ресурси мережі Інтернет	<p>1. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2007 [Electronic resource] / editors Jennifer Blanke, Thea Chiesa. – Geneva, Switzerland : The publishing house of the World Economic Forum, 2007. – 461 p. – Access mode : http://www.weforum.org/pdf/TTCR07</p>

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беленький П. Ю. Конкуренція на транскордонних ринках / П. Ю. Беленький, Н. А. Мікула, Є. Е. Матвеев. – Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2005. – 214 с.
2. Боголюбов В. С. Экономика туризма / В. С. Боголюбов, В. П. Орловская. – М. : Академия, 2005. – 192 с.
3. Горбатов В. М. Конкурентоспособность и циклы развития интегрированных структур бизнеса : монография / В. М. Горбатов. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2006. – 591 с.
4. Карташевская И. Ф. Туристические потоки как управляемая категория базисной модели рекреационной системы / И. Ф. Карташевская // Культура народов Причерноморья. – 2005. – № 63. – С. 53–57.

5. Кизим Н. А. Концентрация экономики и конкурентоспособность стран мира : монография / Н. А. Кизим, В. М. Горбатов. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2005. – 214 с.

6. Мікула Н. А. Транскордонне співробітництво в умовах інтеграційних процесів України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец. 08.10.01 / Н. А. Мікула ; НАН України ; Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2005. – 434 с.

7. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / В. М. Геець, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова та ін. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 239 с.

8. Пономаренко В. С. Концептуальні основи економічної безпеки : монографія / В. С. Пономаренко, С. В. Кавун. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2008. – 256 с.

9. Раєвнєва О. В. Моделювання антикризового управління регіоном / О. В. Раєвнєва, Н. Ю. Голяд. – Х. : ХНЕУ, 2007. – 299 с.

10. Соціально-економічний розвиток регіонів України: проблеми науки та практики : монографія / В. С. Пономаренко, М. О. Кизим, Ю. Б. Іванов та ін. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 404 с.

11. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Кодекс України про надра, Лісовий кодекс України, Водний кодекс України, Повітряний кодекс України [Текст] : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 15 січ. 2010 р. Офіц. текст. – К. : Видавець Паливода А. В., 2010. – 168 с. – (Кодекси України).

12. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки : Закон України від 21.09.2000 р. № 1989-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 47. – Ст. 405.

13. Про запровадження оцінки міжрегіональної та внутрішньорегіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 р. № 476 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 37. – С. 32.

14. Про затвердження Державної цільової програми підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011 – 2015 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2010 р. № 1090 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – Ст. 3266.

15. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – С. 422.

16. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – С. 546.

17. Бекетов Н. В. Циклы мировой экономики и финансовые кризисы [Электронный ресурс] / Н. В. Бекетов // Проблемы современной экономики – 2008. – № 1(25). – Режим доступа : <http://www.m-economy.ru/art.php3?artid=23398>.

18. Беккин Р. И. Перспективы экономической интеграции мусульманских стран [Электронный ресурс] / Р. И. Беккин // Проблемы современной экономики. – 2008. – № 2(26). – Режим доступа : <http://www.m-economy.ru/art.php3?artid=23922>.

19. Бляхман Л. С. От глобального кризиса к новому экономическому порядку [Электронный ресурс] / Л. С. Бляхман // Проблемы современной экономики. – 2009. – № 1(29). – Режим доступа : <http://www.m-economy.ru/art.php3?artid=25123>.

20. Бондарчук Н. В. Пріоритети регіональної соціально-економічної політики держави [Електронний ресурс] / Н. В. Бондарчук // Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток". – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=137>.

21. Градостроительство. Планировка и застройка городских и сельских поселений : ДБН 360-92** от 19.03.2002-03 г. : состоянием на 26.07.2010 р. [Электронный ресурс] / Госстрой Украины // Украина Строительная. – Режим доступа : <http://www.budinfo.com.ua/dbn/15.htm>.

22. Дацій О. І. Інтеграція науково-технічної сфери в процесі економічного і соціального розвитку суспільства [Електронний ресурс] / О. І. Дацій // Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток". – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=117>.

23. Додаток до рішення 39 сесії Харківської міської ради 5 скликання "Про затвердження Програми розвитку туризму в місті Харкові на 2010 – 2012 роки" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.city.kharkov.ua/documents/40493.doc>.

24. Европейская стратегия устойчивой, конкурентоспособной и безопасной энергетики от 08.03.2006 г., Брюссель : по состоянию на 26.07.2010 г. [Электронный ресурс] / Комиссия Европейских Сообществ

// Официальный сайт Верховной Рады Украины. – Режим доступа : http://www.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_713.

25. Енергетична стратегія України на період до 2030 року [Електронний ресурс] / офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc>.